

Tim Connollyjeva knjiga kao platforma za trening filozofa-komparativista

Tim Connolly, *Doing Philosophy Comparatively: Foundations, Problems and Methods of Cross-Cultural Inquiry* (Komparativno bavljenje filozofijom: Osnove, problemi i metode međukulturalnog istraživanja), Bloomsbury Academic: London, New York, Oxford, New Delhi, Sydney, 2023., str. 312

Tim Connolly je profesor filozofije i religije na Univerzitetu East Stroudsburg u Pennsylvaniji (https://www.esu.edu/modern_languages_philosophy_religion/faculty.cfm; tconnolly@esu.edu). Autor je knjige *Doing Philosophy Comparatively* (2015, 2. izdanje 2023) i trenutno radi na projektu o kineskoj filozofiji i transformativnom iskustvu (*Foundations of Confucian Ethics: Virtues, Roles, and Exemplars / Osnove konfučijanske etike: Vrline, uloge i uzori*, Rowman and Littlefield, u tisku). Prvo izdanje ove knjige se pojavilo 2015. i u međuvremenu je tiskano dosta drugih vrijednih djela poput *Fundamentals of Comparative and Intercultural Philosophy* (Osnove komparativne i interkulturalne filozofije) Lin Ma-a i Jaap van Brakel-a (SUNY, 2016.), *Cross-Tradition Engagement in Philosophy: A Constructive-Engagement Account* (Međutradicionalni angažman u filozofiji: Konstruktivno-angažirani prikaz) Bo Mou-a (Routledge, 2020.), *Comparative Philosophy and Method: Contemporary Practices and Future Possibilities* (Komparativna filozofija i metoda: Savremene prakse i buduće mogućnosti) priređivača Steven Burik-a, Robert Smid-a i Ralph Weber-a (Bloomsbury Publishing, 2022.).

U ovoj su knjizi uključeni brojni izazovi u suočenju filozofije u njezinom protezanju preko kulturoloških granica i razne strategije koje filozofi-komparativisti koriste kako bi ih razriješili. Uglavnom, ona je prikaz suvremenog istraživanja u komparativnoj filozofiji ili historiji komparativne filozofije uz ukazivanja na tekstove koje donose časopisi poput *Comparative Philosophy*, *Dao: A Journal of Comparative Philosophy*, *Journal of World Philosophies*, *Philosophy East and West*.

Knjiga je podijeljena u četiri dijela:

Dio I donosi definicije komparativne filozofije i središnje koncepte (Priroda komparativne filozofije sa poglavljima: 1. Postoji li takva stvar kao komparativna filozofija?; 2. Ciljevi komparacije; 3. Uloga tradicije i kulture);

* Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.
nevad.kahteran@ff.unsa.ba

Dio II se fokusira na središnje metodološke probleme komparativne filozofije (4. Lingvistička inkomenzurabilnost (neusporedivost); 5. Fundamentalna i evaluativna inkomenzurabilnost; 6. Jednostranost; 7. Generalizacija;

Dio III daje kratke rasprave o četiri pristupa komparativnoj filozofiji, tj. kompetitorska modela: univerzalizam, pluralizam, konsenzus i globalna filozofija (poglavlja 8-11); i

Dio IV, koji je dodan u drugom izdanju, *Prakse komparativne filozofije* – 12. Studijski i nastavni resursi za bavljenje komparativnom filozofijom, problemi filozofije i nezapadnjačkih tradicija, komparativna filozofija vs. fuzijska filozofija, i ovo je dio koji uključuje vježbe koje su namjeravane da angažiraju čitatelja kako bi dodatno promislilo pitanja prispomenuta u dijelovima I-III, te uz Zaključak, Bilješke, opsežnu Bibliografiju i Index.

Ova knjiga nas potiče i kroz svaku svoju stranicu uvjerava da nas doista ništa ne priječi u tomu da posežemo za filozofskim tradicijama mimo našeg ishodišnog impulsa bez ikakvog zazora u potrazi za odgovorima na središnja filozofska pitanja, budući da postoje stvari od velikog filozofskog interesovanja u drugim filozofskim tradicijama, koje su ili ignorirane ili odsutne iz naše vlastite tradicije kroz ova susretanja sa ovim raznolikim mogućnostima. Definitivno, knjiga izražava dobrodošlicu novopridošlim u bavljenje komparativnom filozofijom, uključujući kako razmišljati o kulturi, interpretirati pojedine filozofske tekstove, te uvidjeti odnose jednog s drugim.

Iako je univerzalizam odigrao središnju ulogu u ranim razvicima komparativne filozofije kao discipline, težnja filozofije da transcendiraju kulturološke granice nastavlja živjeti u aspektima koncenzusa i globalnim filozofskim pristupima, a što se razmatra napose u poglavljima 10 i 11. Jer, cilj komparativne filozofije, prema pluralističkom stajalištu, jeste razumjeti i sačuvati različite kulturološke perspektive ljudske zbiljnosti, te omogućiti komunikaciju među njima, budući da bez zajedničkim vrijednosti na koje se možemo pozvati u slučajevima konflikta, svijet neće biti vrlo sigurno mjesto i tomu danas najizravnije osobno svjedočimo svi zajedno. Naime, ukoliko želimo trajan i smislen koncenzus između različitih kulturoloških morala, filozofi-komparativisti moraju biti uključeni kako zagovara autor knjige i ovim se dolazi do pitanja uspostave same globalne filozofije, koja se definira kao “angažmana u filozofiji na način koji je otvoren... za uvide i pristupe iz filozofskih tradicija diljem svijeta“. Konačno, globalna filozofija nas postavlja na rub tamo gdje komparativna filozofija susreće nešto novo, međutim, navigiranje ovim različitim filozofskim perspektivama iziskuje jedinstven set vještina i treninga i ova će kapacitiranost i kompetitivnost tek dodatno dobiti na vrijednosti u vremenu koje je pred nama.

U prvi mah naša susretanja sa aleternativnim konceptualnim okvirima mogu biti dezorijentirajućeg i alijenirajućeg karaktera u ustaljenom poretku bavljenja akademskom filozofijom, ali poputbina ove vrste, uz razvitak ispravnih vještina i sposobnosti, tj. stjecanje interkulturalnih i transkulturalnih kompetencija, nedvojbeno čini od nas vrle filozofske građane svijeta bez obzira na kojemu meridijanu obitavali – istinske ljubitelje mudrosti, a ne mizozofe i puke sljedbenike pomodnih ludila i prevalirajućih modela mišljenja koji su u mijeni vremena.

Tim Connoly je ovom knjigom priskrbio platformu za trening budućih filozofa-komarativista, mislitelja bez granica, koji će misliti i tražiti pribježište u mišljenju i djelovanju preko lokalnih perspektiva, ponad naših palanačkih/mahalskih filozofija, a svima u Bosni i Hecegovini nam je za pretpostaviti cilj da odnjegujemo čitavo jato mladih filozofa koji će se bez imalo straha i krzmanja vinuti u ovakovrsna razmatranja diljem svijeta, ne da bi zaboravili vlastiti ishodišni impuls, već da bi ga dodatno osnažili kroz takovrsna razmatranja i samo tako će bh. filozofija dobiti potvrdu svojeg legitimiteta i svjetsku legitimaciju u svjetskom forumu filozofije.